

Er referens
LI2025/01546

Vår handläggare
Kristina Hellström

Remissvar gällande kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Sammanfattning av FOI:s synpunkter

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – utifrån de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande huvudsakliga synpunkter på promemorian. FOI efterfrågar en konsekvensanalys av de risker som kan uppstå vid potentiellt utländskt ägande i företag som ansvarar för beredskapslager, samt av risken att lagerhållningen kan komma att användas som ett näringspolitiskt instrument. Myndigheten ser också behov av ett fördjupat resonemang kring begränsningar och riktlinjer för hur och när beredskapslager ska kunna användas.

Sveriges beredskapslager, 3 §

FOI vill belysa den potentiella problematik som kan uppstå om utlandsägda företag tilldelas uppdrag att ansvara för statliga beredskapslager.

I promemorian konstateras att ”hur upphandlingen av ett uppdrag att hålla beredskapslager ska gå till är en fråga som den ansvariga myndigheten kommer att behöva bedöma utifrån reglerna om offentlig upphandling.”¹ Enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), EU:s upphandlingsdirektiv och EU-direktiven om rättsmedel vid upphandling görs ingen åtskillnad mellan leverantörer från EU-länder och leverantörer från tredjeland som har undertecknat GPA eller ett motsvarande internationellt avtal med EU.

Mot denna bakgrund saknar FOI en konsekvensanalys av de potentiella risker som kan uppstå vid utländskt ägande i de företag som upphandlas för att förvalta

¹ Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), sid 12.

beredskapslager. En sådan analys skulle vara värdefull för upphandlande myndigheter för att kunna bedöma eventuella sårbarheter kopplade till en tilltänkt upphandling.

Regeringen ska besluta vilka varor som ska lagras på vilka platser i landet och i vilken mängd, 4 §

FOI noterar att promemorian konstaterar att beredskapslager kan påverka företagens konkurrensförmåga och att lagerhållning även kan minska incitamenten att *”vidta alternativa åtgärder och därmed bidra till att försena mer långsiktiga lösningar.”*²

Mot denna bakgrund anser FOI att konsekvensanalysen bör omfatta en bedömning av riskerna kopplade till att beslut om lagerhållning potentiellt kan ändras vid regeringsskiftet, samt av risken att lagerhållningen används som ett näringspolitiskt instrument. FOI ser även behov av ett förtydligande kring på vilken nivå berörda myndigheter har beslutanderätt i dessa frågor.

FOI vill även framhålla att lagerhållning förutsätter transporter och att beslut om lagrens geografiska placering kan påverkas av logistiska och transportrelaterade faktorer.

Användning av beredskapslager, 8 §

FOI vill vidare påtala behovet av att förtydliga riktlinjerna för när beredskapslager ska kunna användas. Det kan exempelvis uppstå brist på vissa livsmedel utan att detta medför risk för befolkningens liv eller hälsa, vilket gör att öppnandet av beredskapslager inte är nödvändigt trots att det förekommer brist på vissa livsmedel. Samtidigt kan det uppstå behov av att använda lager även när brist inte föreligger, till exempel av smittskyddsskäl. FOI saknar ett fördjupat resonemang kring riktlinjerna för, och begränsningarna av, användningen av beredskapslager.

FOI vill även understryka den potentiella risken för att en otydlig prioriteringsordning vid framtida användning av lager kan försvåra beredskapsplaneringen för kommuner och regioner, vilka i sin tur behöver kunna göra egna prioriteringar i sin planering.

Avtal med enskilda lagerhållare

FOI önskar se mer detaljerade riktlinjer kring vad avtalen med enskilda bör innehålla, med särskilt fokus på hantering av olika händelser vid höjd beredskap.

² Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), sid 18.

Förslaget till lag om ändring i offentlighets och sekretesslagen

FOI vill framhålla att det kan vara relevant att överväga att inte begränsa det föreslagna tillägget i 44 kap. i offentlighets och sekretesslagen till beredskapslagring inom livsmedelskedjan, utan i stället undersöka möjligheten att utforma tillägget så att det omfattar all beredskapslagring.

Slutligen vill FOI uppmärksamma att det föreslagna tillägget i 44 kap. i offentlighets och sekretesslagen hänvisar till fel paragraf i den föreslagna lagen (2026:000) om beredskapslagring i livsmedelskedjan. Nuvarande förslag på skrivelse hänvisar till 12 §³. Hänvisningen bör istället riktas mot 13 §.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Jens Mattsson efter föredragning av Kristina Hellström. I den slutliga handläggningen har även överdirektör Lena Nyberg, stabschef Niclas Karlsson och enhetschef Anders Norén deltagit.

.....
Jens Mattsson

.....
Kristina Hellström

Sändlista:

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet:

li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.rs.l.remissor@regeringskansliet.se

För kännedom

Försvarsdepartementet

³ Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), sid 7.

Datum

2025-11-10

Beteckning

FOI-2024-345:3

Internt FOI

Registrator

GD-sekreterare

Stabschef

Chefsjurist

AC